

Geschiedenis is politiek

■ nmiddels zijn de meesten van ons van de politieke aardshock van de Provinciale Statenverkiezingen van 20 maart gekomen. Alleen de ergste zuurpruimen zijn nog versuft door de mokerslag die Forum voor Democratie uitdeelde. Het op vijf na gelukkigste en welvarendste land ter wereld beweegt zich terug naar de jaren dertig. Het onvermijdelijke woord hierbij – fascisme – is opnieuw gevallen.

Nu leven we al in de jaren dertig sinds 2001. De fabelachtige opmars van Pim Fortuyn en zijn LPF deed mensen toen in paniek raken. Rita Verdonk en Geert Wilders stampden vervolgens een partij-aanhang uit de grond. Van de eerste horen we nooit meer iets en bij de tweede zet de neergang in. De conclusie dat er in Nederland ruimte is voor een rechts-populistische partij laat zich echter niet onderdrukken.

En toen gooide FvD een stuk rood vlees in de school. Het was overigens niet nieuw, de VVD had jaren geleden al een soortgelijk idee (het Meldpunt Misleidende Schoolboeken in 2006). In de verontwaardiging en frustratie van het moment vergaten velen dat. Er moest een meldpunt komen voor ‘indoctrinatie in het onderwijs’. Want volgens FvD worden leerlingen en studenten ‘aan de lopende band’ geïndoctrineerd. Door middel van het meldpunt wil de partij het probleem in kaart brengen. Een scholier zette eerder al een oproep op Instagram om ‘linkse indoctrinatie’ te melden.

‘De relatie tussen een docent en leerling is nooit waardevrij’

Ik schat in dat wanneer u deze column leest, het stof weer is gedaald. Maar toch is dit een buitengewoon interessant en relevant punt van discussie. Mag een leraar links of rechts zijn? Nu is de relatie tussen een docent en leerling nooit waardevrij. Dat bestaat niet. Er is een groep geschiedenisleraren die aan het begin van het jaar of de les zegt welke politieke of levensbeschouwelijke oriëntatie ze hebben. Hopelijk vragen ze aan hun leerlingen hem of haar tot de orde te roepen als de mening van de leraar tussen de leerling en het vraagstuk in komt te staan. De leerlingen weten waarop ze hun leraar kunnen bevragen.

Voor dit standpunt is veel te zeggen. Groen van Prinsterer, de negentiende-eeuwse staatsman sprak ooit: ‘Alleen hij die partij gekozen heeft, kan onpartijdig zijn.’ Hij bedoelde, nu ik mijn kaarten op tafel gelegd heb, kunnen jullie mij er ook op bevragen. Jullie kennen nu mijn referentiekader en narratief. Ik moet verantwoording afleggen over mijn keuzes.

Een grotere groep geschiedenisleraren zegt ‘neutraal’ te willen blijven. Slagen ze hierin ook? Door de selectie van de leerstof, zijn toonhoogte en op veel andere subtiele manieren, komt de docent uit zijn ideologische kast. Daar is niets mis mee, mits hij vakman blijft die zijn visie baseert op historisch bewijs. Het is prima als docenten voor hun standpunten uitkomen. Dat geldt voor links én voor rechts. Uit onderzoeken is bekend dat de meeste leraren op linkse partijen stemmen. Rechtse leraren zijn meer onzichtbaar. Maar laten we in vredesnaam voorkomen dat onze leerlingen ingezet worden voor politieke doelen.

De goede geschiedenisdocent daagt zijn leerlingen uit door tegenover een rechts standpunt bewust een links standpunt te zetten en andersom. Indoctrineren is van een andere orde. Ik kom het bij mijn collega's niet tegen. Het spoort ook niet met het belangrijkste doel met ons vak: historisch leren denken en redeneren. Daarbij kan voor een juist begrip van de wereld het overdragen van normen en waarden niet gemist worden. En laten we vooral nederig blijven: de actualiteit is niet meer dan een korte fase in een lange geschiedenis. Daarom moeten we haar betekenis niet overschatten. ■

Ton van der Schans is voorzitter van de VGN. Hij werkt als docent geschiedenis op de Driestar Hogeschool (pabo) in Gouda.